

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Katedra cestovního ruchu

Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Obchodní podnikání – cestovní ruch

Přírodní atraktivita v údolí řeky Sázavy jako destinace cestovního ruchu
Bakalářská práce

Vedoucí práce: RnDr. Blažena Gehinová
Autor: Jan Flegr

2006

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan FLEGR**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodní podnikání - cestovní ruch**

Název tématu: **Přírodní atraktivita údolí řeky Sázavy jako destinace cestovního ruchu.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Provést situační analýzu rekreačního prostoru se zjištěním preferencí a zkušeností návštěvníků.

Zhodnotit současný stav využití pro rekreaci a vypracovat návrh opatření optimalizace využití rekreačního prostoru.

Metodický postup:

1. Studium literatury.
2. Sběr informací.
3. Vymezení sledovaného území.
4. Terénní výzkum.
5. Provedení dotazníkového šetření.
6. Vyhodnocení získaných údajů.
7. Návrh možného rozvoje.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Metodika práce, 4. Vlastní práce, 5. Zhodnocení, 6. Závěr, 7. Resume, 8. Přílohy.

u-

ý-

S,

í.

ca

á, CSc.

ry

Na tomto místě bych chtěl poděkovat paní RnDr. Blaženě Gehinové za vedení a odborné rady při zpracovávání této bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat pracovníkům informačního centra Leděč nad Sázavou za poskytnutí potřebných informací.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění. Literaturu a prameny, z nichž jsem v průběhu zpracování bakalářské práce čerpal, jsem vyznačil způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Táboře dne: 28.8. 2006

..... Jan Fiala

1. Úvod	1
2. Metodika práce	2
2.1. Cíl	2
2.2. Postup práce	2
2.3. Struktura práce	3
2.4. Vymezení regionu	4
2.5. Přehled literatury	5
3. Řeka Sázava	6
3.1. Stručná charakteristika přírodních podmínek řeky	6
3.2. Geologický a geomorfologický vývoj Posázaví	7
3.3. Charakteristika flóry a fauny v Posázaví	8
3.4. Klimatické podmínky	10
3.5. Hydrologické podmínky	10
3.6. Ochrana přírody	11
3.7. Ubytovací služby	12
3.7.1. Táboření	12
3.8. Doprava	13
3.8.1. Silniční doprava	14
3.8.2. Železniční doprava	15
3.9. Turistika	15
3.9.1. Vodní turistika	15
3.9.2. Pěší turistika	17
3.9.3. Cykloturistika	17
4. Vymezený region – Horní Posázaví	19
4.1. Od pramene	19
4.2. Velké Dářko	20
4.3. Pílská nádrž	20
4.4. Žďár nad Sázavou	21
4.5. Hamry nad Sázavou	21
4.6. Ronov nad Sázavou	22
4.7. Havlíčkův Brod	22
4.8. Lipnice nad Sázavou	23
4.9. Světlá nad Sázavou	23
4.10. Smrčná	23
4.11. Stvořidla	24
4.12. Vilémovice	25
4.13. Sluneční zátoka	26
4.14. Ledec nad Sázavou	26
5. Interpretace dat z dotazníku	28
5.1. Skladba návštěvníků z dotazníkového šetření	28
6. Závěr	34
7. Summary	36
8. Seznam literatury	37
9. Seznam příloh	38

1.Úvod

Poslední dobou roste rozvoj regionů vlivem cestovního ruchu. Představitelé regionů, i menších územních oblastí si uvědomují, že cestovní ruch přináší příjmy nejen na primární sféře, ale také jeho hlavní význam je v ovlivňování dalších jiných odvětví, jako je například sport, doprava, zábava, kultura a jiné další služby.

Jedním z hlavních faktorů návštěvnosti je turistický cíl. Návštěvníci mohou mít různé potřeby, které chtějí uspokojit. Proto v zájmu obcí je připravit region tak, aby tyto potřeby v nadměrné míře uspokojil a přinutil turistu, aby přijel znovu. Podle turistických cílů a potřeb návštěvníků by se mohly rozdělovat i různé druhy turistiky (pěší, vodní, cyklo, moto, aj.). Poslední dobou zažívá rozmach návštěva míst spojená s nějakým nevšedním zážitkem, jako jsou adrenalinové sporty, návštěva zemí spojená se seznámením se s tamní gastronomií (zážitková gastronomie) nebo kulturou tamních lidí.

Hlavním zájmem obce je tedy zvýšit návštěvnost. Pro naplnění tohoto zájmu udržení rozvoje je však potřeba také něco udělat. Vypracovávají se různé plány a projekty na propagaci regionu, na zlepšení kvality služeb, infrastrukturu, na možnou spolupráci s ostatními subjekty z různých odvětví a tak dále. Propagace je jedním z nejdůležitějším prvkem plánu na rozvoj. Pochopit lidské chápání je někdy velice obtížné. K reklamě a zviditelnění dané oblasti se využívají nejrůznější metody, ať už to je internet, propagační letáky, a jiné sdělovací prostředky (tisk, televize). Jedním z důležitých prvků však je také doporučení návštěvy regionu známými a příbuznými, a tak je důležité poskytnout dnešnímu turistovi výborné služby, neboť se to bezpochyby objeví i v budoucnu.

Posázaví je rozsáhlé území. Jeho osu tvoří řeka Sázava, která je nejdelším přítokem Vltavy. Už díky této skutečnosti bylo toto území rozděleno na tři regiony, a sice Horní, Střední a Dolní Posázaví pro lepší organizaci.

Posázaví je jedním z tradičních turistických regionů, který má v oblasti cestovního ruchu svou historii. Začaly se zde psát počátky českého vodáctví a trampování. Návštěvnost tohoto regionu, která je hojná bohužel však převážně sezónní, je podporována ve velké míře právě touto tradicí, avšak toto území se také může pyšnit v některých případech jen málo dotčenou a skoro neporušenou přírodou a nabízí také mnoho kulturních atraktivit a možností k společenskému vyžití.

2. Metodika práce

2.1. Cíl

Cílem této práce je zmapovat přírodní atraktivitu v dané lokalitě. Takové atraktivitu, které jsou nejdůležitější pro rozvoj cestovního ruchu, které jsou už využívány a které méně. S tím také souvisí druhy turistiky, které se v těchto místech provozují a aktivit pro turisty, které mohou vykonávat.

Důležitým prvkem rozvoje cestovního ruchu je kvalitní infrastruktura, a tak práce se bude zaměřovat i tímto problémem, a sice rozmístěním ubytovacích a stravovacích zařízení a možnost dopravy.

Důležitým bodem této práce je dotazníkové šetření. Mělo by ukázat charakter návštěvníka, jeho zvyky a přání, aby bylo možné případné nedostatky odstranit.

2.2. Postup práce

Před zpracováním bakalářské práce byly vytyčeny základní orientační body, kterými se bude práce zabývat. K těmto jednotlivým bodům byly shromážděny potřebné informace.

Informace by se daly rozdělit na dvě základní skupiny, a sice primární a sekundární. Do primárních informací jsou zahrnuty rozhovory se zástupci různých organizací, jako jsou například informační centra, či představitelé obcí a měst. Dále do primárních informací patří dotazníkové šetření a otázky kladené přímo účastníkům cestovního ruchu a rezidentům.

Sekundární informace souvisejí s problémem zprostředkovaně. Jsou to data získaná z různých odborných publikací, knih, brožur, internetu a denního tisku. Sekundární informace byly získány z okresní knihovny v Táboře, v knihovně KCR ZF v Táboře a v městské knihovně v Golčově Jeníkově a internetu. Jako významný zdroj primárních informací byla samotná návštěva části regionu a osobní rozhovory s pracovníky informačního centra v Ledči nad Sázavou. Velmi přínosným zdrojem informací bylo dotazníkové šetření, které ukázalo využívanost dopravy, ubytovacích a stravovacích zařízení v dané lokalitě a převážně vykreslil profil návštěvníka a účastníka cestovního ruchu v dané lokalitě. Dotazníkové šetření bylo prováděno osobně v dané lokalitě v hlavní sezóně, kdy se zde vyskytuje převážná většina návštěvníků.

Marketingový výzkum

V sezóně 2005 byl proveden vlastní marketingový výzkum¹ ve veřejném tábořišti Stvořidla.² Dotazníkové šetření probíhalo v měsících červen, červenec a srpen. Vzorek představoval 100 respondentů z řad vodáků turistů, cykloturistů. Tento počet je statisticky významný a může nám poskytnout potřebné informace. Dotazoval jsem se osobně a to 68 mužů a 32 žen.

Cílem výzkumu bylo především zjistit strukturu respondentů a jejich profil z hlediska zdrojových regionů, účel jejich návštěvy, způsob dopravy a zda využívají služeb ubytovacích a stravovacích zařízení. Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány pro přehlednost do grafů, které jsou součástí práce.

2.3. Struktura práce

Celá práce je zaměřena převážně na charakteristiku horního toku řeky Sázavy. První kapitola je samotný úvod práce, úvod do řešeného problému, předmluva. Kapitola druhá se zabývá metodikou celé práce. V této kapitole jsou stanoveny cíle a je vymezen postup práce. Jelikož se práce nezabývá celým tokem a celým rozsáhlým územím údolí řeky Sázavy, je zde vymezen popisovaný region. Pro porovnání a lepší orientaci v práci je zahrnut celý tok, avšak převažuje horní úsek. V 3. kapitole je charakteristika toku, která zahrnuje také zestručněný geologický a geomorfologický vývoj, přírodní poměry, klima. Dále je zde možno nalézt charakter fauny a flóry, která se v dané lokalitě vyskytuje. S tím úzce souvisí další podkapitola v kapitole 3, která se zaměřuje také na ochranu přírody a s tím nepřímo související možnosti ubytování, dopravy a turistiky. Kapitola 4 se obsáhleji soustřeďuje na přírodní atraktivitu, ale i na kulturní a sportovní zajímavosti vybraného regionu – tedy Horní Posázaví. Místa a zajímavosti jsou řazeny po směru toku řeky, tedy od pramene k soutoku s Vltavou. U jednotlivých míst jsou pro přehlednost uváděny říční kilometry (zkratka ř. km). Kapitola 5 se zabývá vlastním marketingovým výzkumem prováděným v terénu. Závěr se soustředí na splnění úkolů a uskutečnění stanovených cílů.

¹ Vzor dotazníku v příloze č. 1

² Marketingový výzkum zpracován dle Zbořil, K.: Marketingový výzkum, Praha 1998

2.4. Vymezení regionu

Posázaví je rozsáhlé území. Jeho osu tvoří řeka Sázava, která je nejdelším přítokem Vltavy. Už díky této skutečnosti bylo toto území rozděleno na tři regiony, a sice Horní, Střední a Dolní Posázaví pro lepší organizaci.

Plocha celého povodí, které odvodňuje severní oblasti Českomoravské vrchoviny a severní výběžek Středočeské žulové pahorkatiny, měří 4 350 km².

Řeka Sázava proudí od východu k západu. Pramení v kraji Vysočina a pokračuje tímto krajem dál na západ až do středočeského kraje. Popis, zabývání se problémy a zmapování celého toku řeky Sázavy, které se svou délkou 224,6 km je nejdelším přítokem Vltavy, by bylo velmi obsáhlé, a tak část řeky, převážně popisovaná v této práci, bude horní tok, tedy od pramene, nedaleko Velkého Dářka a města Žďár nad Sázavou, se zakončením ve městě Ledec nad Sázavou. Popisovaná část má délku přibližně 95 km, začíná ve Žďárských vrších a končí v kraji Vysočina okres Havlíčkův Brod.

Popisem vybraného regionu se zabývá kapitola 4. Atraktivita a zajímavosti jsou řazeny za sebou po směru toku řeky a u každé podkapitoly jsou uvedeny aktuální říční kilometry pro lepší orientaci v práci. Práce se zabývá údolím řeky a tedy řekou samotnou, která tvoří osu, zajímavostmi ležícími na toku a ve velmi blízkém okolí řeky Sázavy.

2.5. Přehled literatury

K sepsání odborných výrazů z CR byly použity zejména publikace „Technika služeb cestovního ruchu“³ publikace „Cestovní ruch“⁴ a „Cestovní ruch“⁵ od Kateřiny Ryglové, jež se považují za klíčovou literaturu CR. K obecnému popisu toku řeky Sázavy, kterým se zabývá kapitola třetí, byly použity publikace „Sázava milovaná“⁶ a zeměpisný lexikon.⁷ Z těchto publikací bylo použito zejména vymezení regionu, postupné zpracování měst, obcí, památek a zajímavostí směrem od pramene po toku řeky Sázavy. Další řešený problém doprava, možnosti táboření, stravovací služby, které byly též zpracovány a zhodnoceny v kapitole třetí, byly podle vlastního šetření v terénu. Další zajímavosti a turistiky v údolí řeky Sázavy byly zpracovány jak vlastním šetřením, tak i pomocí turistických map^{8, 9} a publikací „Posázaví“¹⁰ a „Sázava.“¹¹ Jako odborná literatura pro vodní turistiku a vodopis v kapitole třetí byly použity publikace „Na lodi křížem krážem po Čechách a Moravě“¹² a vodácký průvodce „Sázava.“¹³ Kapitola o horním toku byla sepsána také za pomoci publikace „Sázava Horní.“¹⁴ U kapitol se zeměpisným zaměřením bylo vycházeno z mapy „Posázaví – Posázavská cyklotrasa.“¹⁵ Významným pramenem a zdrojem informací prakticky používaných při zpracovávání práce, bylo nastudování turistických map^{8, 9} a cykloturistické mapy „Posázaví – Posázavská cyklotrasa.“¹⁵

³ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999

⁴ Čertík, J.: Cestovní ruch, Praha 2001

⁵ Ryglová, K.: Cestovní ruch, Brno 2005

⁶ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

⁷ Vlček, V. a kol.: Zeměpisný lexikon ČSR vodní toky a nádrže, Praha 1984

⁸ Turistická mapa Posázaví, Mladá Boleslav 2005

⁹ Turistická mapa Českomoravská vrchovina, Vizovice 2005

¹⁰ Horák, m.: Posázaví, Mladá Boleslav 2005

¹¹ Zouplna, O.: Sázava, Praha 1965

¹² Jančar, V.: Na lodi křížem krážem po Čechách a Moravě, Havlíčkův Brod 2004

¹³ Novák, I.: Sázava, Vizovice 2002

¹⁴ Kubišta, A.: Sázava Horní, Praha 1974

¹⁵ cykloturistická mapa Posázaví – Posázavská cyklotrasa, Vizovice 2005

3. Řeka Sázava

Region se definuje jako územní celek vyznačující se společnou úrovní výskytu určitých znaků, nebo společnými vazbami.¹⁶

Na rozvoj cestovního ruchu má vliv mnoho různých faktorů. Jestliže má být region využíván účastníky cestovního ruchu, musí k tomuto úkonu mít ale i jisté předpoklady. Tyto předpoklady by se daly rozdělit na primární a sekundární. Primární předpoklady, nebo též podmínkami se rozumí místo, zajímavost, kulturní nebo historická památka, ale i sportovní nebo jakýkoli jiný nevšední zážitek. K sekundárním předpokladům se řadí infrastruktura a další jiné doplňkové služby k primárním předpokladům.

3.1. Stručná charakteristika přírodních podmínek řeky

Sázava vytéká zpočátku jako malá říčka z rybníka Velké Dářko. Teče zprvu k jihovýchodu, protéká vodní nádrží Pilská a u Žďáru nad Sázavou se obrací na západ. Převážně tímto směrem se klikatí až ke svému ústí do Vltavy u Davle na ř. km 78.2, 12 km jižně od Prahy. Plocha celého povodí, které odvodňuje severní oblasti Českomoravské vrchoviny a severní výběžek Středočeské žulové pahorkatiny, měří 4350 km. Celková délka toku je 224,6 km, přičemž pro sportovní lodě je sjízdných necelých 208 km¹⁷.

V horním toku, kterým se zabývá v převážné většině tato práce, ze Žďáru nad Sázavou do Přibyslavi voda protéká většinou zalesněným údolím s četnými zákruty. V kamenitém řečišti se značným spádem, které poměrně často přetínají jezy, se vytvářejí četné peřeje. U Přibyslavi se údolí otvírá a řeka meandruje hlinitým regulovaným řečištěm k Havlíčkovu Brodu, kde tok znečišťují četné průmyslové závody. Mezi Havlíčkovým Brodem a Světlou nad Sázavou se charakter řeky příliš nemění. Řeka je klidná, občas se objeví uměle vytvořený či přírodní jez. Po několika kilometrech od Světlé nad Sázavou, za osadou Smrčná, se údolí řeky prudce svírá a poměrně klidný tok přechází v nejkrásnější, pro vodáky nejznámější, ale také nejobtížnější úsek na Sázavě – peřeje Stvořidla. Sázava se zde valí kamenitým korytem s velkými žulovými balvany a skalními prahy. Okolní lesnaté stráně jsou chráněny jako přírodní rezervace. Po několika kilometrech před tábořištěm pod Stvořidly se řeka opět uklidňuje a přechází do středního toku, který je charakteristický mírným proudem a častými jezy.

¹⁶ Pásková, M., Zelenka J.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Praha 2002, s. 245.

¹⁷ Novák, I.: Sázava, Vizovice 2002

Údolí kolem řeky pokrývají většinou jehličnaté lesy. Bezprostřední okolí řeky je často hustě zastavěno chatami a chatovými osadami. Během letní sezóny je tento úsek hojně vyhledáván příznivci letních táborů a rekreačních středisek. Tento charakter si řeka udržuje v převážné části svého toku až do Krhanic. V dolním toku od Týnce nad Sázavou se řeka postupně zařezává do hlubokého zalesněného údolí, proud se zrychluje a v řečišti přibývají kameny. Pod obcí Krhanice svírají Sázavu strmé skalnaté stráně a v říčním korytě se vytvářejí dlouhé peřeje. Tato po Stvořidlech vodácky nejatraktivnější část řeky končí u obce Pikovice, kde se říční proud ztrácí ještě před ústím do Vltavy ve vzduté hladině přehrady Vrané.

3.2. Geologický a geomorfologický vývoj Posázaví

Řeka Sázava odvodňuje oblast, náležící z části k Českomoravské vrchovině a Středočeské pahorkatině, jejichž charakter se však prakticky téměř neliší. Obě se vyznačují malými výškovými rozdíly mezi vrcholy kopců a místy budí dojem plošiny s mírně zvlněným povrchem. Výjimku tvoří pouze údolní zářez toku Sázavy a některých přítoků. Převážná část této oblasti je součástí krystalinika a tzv. Českého masívu, který má složitou, ale také pestrou stavbu geologického podloží. Dnešní podoba Posázaví je výsledkem dlouhého vývoje, v němž se střídalo období klidného usazování hornin v rozsáhlých mořských pánvích s obdobími tektonického neklidu a horotvorných pochodů, kdy byly původní usazeniny zvrásněny, přeměněny vlivem působení vysokého tlaku a teploty hluboko pod povrchem a vyzdviženy nad hladinu dřívějších moří. Poslední takové horotvorné pohyby formovaly oblast Posázaví koncem prvohor asi před 250 miliony let¹⁸.

Od této doby nebylo toto území nikdy zaplaveno mořem a zůstalo souší dodnes. Nejstarší geologickou jednotkou oblastí je tzv. moldanubikum starohorního a prvohorního stáří, které buduje oba břehy Sázavy od Žďáru nad Sázavou k městečku Sázava a představuje nejsilněji přeměněnou část krystalinika. Jednotvárnými pararulami pak mezi Pohledem a Ledčí nad Sázavou prostupují vyvřeliny tzv. moldanubského plutonu, který většinou tvoří dvojslídna žula. Na zmíněné horniny se v této oblasti vážou žíly rud olova, zinku a železných rud (ložisko u Vlastějovic). Kromě ložisek kovů se zde vyskytují naleziště vápence (okolí Ledče n. S. a Českého Šternberka), surovin na lehčené stavební hmoty (např. naleziště Dubina u Zruče nad Sázavou), živce a křemene (např. naleziště Příseky v blízkosti Ledče nad Sázavou), cihlářských surovin (např. okolí Zruče n. S. a Ledče n. S.) a lomařského kamene, popř. šterkopísku (lomy u Mrače, u Čerčan ve Zručí n. S. apod.).

¹⁸ Novák, I.: Sázava. Vizovice 2002

Od městečka Sázava až po Žampach se řeka zařezává do severního výběžku tzv. středočeského plutonu – velmi složitého vyvřelého tělesa, jehož vznik je spjat s hercynským vrásněním v prvohorách. Pluton je budován hlavně žulami a příbuznými horninami (lomy u Kamenného Přívozu).¹⁹

Oblast dolní Sázavy, přibližně od Žampachu k Vltavě, částečně náleží geologicky k barrandienu, složenému ze starohorních a prvohorních usazenin (břidlice, pískovec křemeny aj.) a částečně k Jílovskému pásmu, budovanému vyvřelými a přeměněnými zlatonosnými horninami (břidlice, prachovce, droby, kyselé vulkanity aj.) Kontakt středočeského plutonu a hornin jílovského pásma je nejvíce patrný na skalní stěně na Žampachu. Významná naleziště kovů se nachází také v obvodu tzv. blanické brázdy s rudnými koncentracemi stříbra, olova, zinku a mědi (Stříbrná Skalice, Strímelice, Malodívky, Český Šternberk apod.)²⁰

Třetihorní sedimentace hornin se v Posázaví projevila jen neznatelně. Usazovaly se zde především říční písek, štěrk a jílovité hlíny. Ve čtvrtohorách poklesla destrukční činnost řek a oblast si tak zachovala parovinný ráz.

Dnešní povodí Sázavy bylo ještě na počátku mladších třetihor odvodňováno severním směrem do Polabí. Blanice tehdy směřovala do povodí Kouřimky a Želivka s přilehlou částí Sázavy tekla do povodí Klejnarky, Výmoly a Doubravy. I přes tyto známé skutečnosti však nelze určit, která hlavní řeka odvodňovala tuto oblast a která měla rozhodující modelační vliv na její morfologické uspořádání. Teprve koncem třetihor dochází k postupnému vývoji řeky Sázavy i jejích přítoků do zhruba dnešní podoby.

3.3. Charakteristika flóry a fauny v Posázaví

Území, kterým Sázava v téměř celém svém toku protéká, láká již několik desetiletí tisíce milovníků přírody. Zalesněné stráně v údolí řeky, skalnaté výchozy nad řekou, tichá zákoutí říčních meandrů i voňavé pobřežní louky dávají tomuto kraji příchut' romantiky. Panenskou krásu bezprostředního okolí řeky narušuje často nevkusná a nadměrná chatová zástavba, která se jako dlouhá nit téměř souvisle táhne kolem Sázavy od Ledče nad Sázavou až k ústí do Vltavy.²¹

Téměř celá oblast Českomoravské vrchoviny i Středočeské pahorkatiny, kterou Sázava protéká, se vyznačuje nevyživnými křemenitými podklady (žula, rohovec), které ovlivňují charakter zdejšího rostlinstva i lesních porostů.

¹⁹ Novák, I.: Sázava, Vizovice 2002

²⁰ Ludvík, M.: Dolní Posázaví, Praha 1980

²¹ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

Značná část této oblasti byla v minulosti porostlá bukovými lesy, vystřídány dnes převážně smrkovými monokulturami. Porost dnešních smrkových lesů však doposud dokazuje, že býval součástí přírodních bučin. V menší míře než smrk se v lesích Posázaví ještě vyskytuje borovice, jedle nebo modřín.²²

Nejvíce původních porostů, často suťových, se soustřeďuje hlavně v kaňonovitých údolích Sázavy, kde jsou i skály porostlé formacemi ochuzených skalních stepí nebo vřesovin. Zlomky této původní přirozené vegetace byly zahrnuty do několika maloplošných chráněných území. Geologické a klimatické poměry v Posázaví ovlivnily i zdejší vegetaci.

U pramenů Sázavy se vyskytuje květena rašelinných luk s porosty rašelínku, orobnice, ostřice a jinými vlhkomilnými rostlinami. Na pobřežních lukách Sázavy pak hlavně rostou běžné luční rostliny. Na ojedinělých místech také roste rosnatka (drosera) a vzácně (hlavně v údolí Želivky) brambořík evropský. Do hercynského jádra Posázaví navíc pronikají díky hadcovému podkladu teplomilné rostliny, které se vyskytují hlavně na stráních středního a dolního Posázaví obrácených k jihu. Na severních svazích převládá horská květena. Ze vzácných rostlin se v dolním Posázaví, konkrétně v NPP Medník vyskytuje kandík psí zub, jedna z našich prvních chráněných a u nás vzácných rostlin.²³

Velká lesní bohatství předurčuje oblast celého Posázaví pro chov lesní zvěře. Ve větších lesních celcích je početná zvěř srnčí, na pobřežních pastvinách lze spatřit jelena, v oborách daňka, muflona a vzácností není ani černá zvěř. Místy je hojná také liška, lasička hranostaj, kuna i tehoř.

Ptactvo je v okolí Sázavy zastoupeno všemi běžnými druhy. Vzácněji se (zvláště u přítoků horní a střední Sázavy) vyskytuje ledňáček, skorec, chrástal, slavík, konipas a výr.

Z vodních hlodavců je na Sázavě často vidět hraboše vodního nebo rejška vodního. Ondatru nebo vydru však lze spatřit pouze výjimečně. Koryšovití živočichové, zastoupení hlavně rakem kamenáčem, se udrželi zejména v čistých vodách horní Sázavy a na Želivce.

Z ryb se v celém popisovaném toku Sázavy a jejich přítocích vyskytují hlavně štika, bolen, kapr, cejn, lín, parma, tloušť, okoun, úhoř, sumec, karas atd. V horských potocích se udržel pstruh, který však v některých místech musí být uměle vysazován.²⁴

Své zástupce má v Posázaví také hmyz. Nejnápadnější jsou některé druhy vážek a šídel, hojní jsou motýli a různí brouci. Nepříjemný a dotěrný hmyz je na Sázavě zastoupen hlavně komáry, ovády a několika druhy much, i když Sázava v tomto ohledu nemůže soupeřit například s Lužnicí. V poslední době se stále více objevují klíšťata.

²² Novák, I.: Sázava. Vizovice 2002

²³ Kubišta, A.: Sázava Horní, Praha 1974

²⁴ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

3.4. Klimatické podmínky

Klimatické podmínky nejsou v Posázaví jednotné. Západní část má relativně mírnější podnebí a poněkud menší množství srážek. Směrem k východu nabývá klima ráz Českomoravské vrchoviny, a je proto stále drsnější a vlhčí. Značný vliv na počasí má také nadmořská výška a poloha krajiny. Značné jsou teplotní rozdíly i při malých vzdálenostech, což je patrné zejména v okolí Ledče nad Sázavou. Bohatě na srážky bývá také letní období, i když se v posledních letech projevují značné výkyvy. V údolí Sázavy, Želivky a Blanice se zvláště na podzim tvoří husté mlhy.²⁵

Teploty se pohybují průměrně v rozmezích daného regionu. Zimy jsou chladnější převážně na Českomoravské vrchovině, kde se teploty pohybují až kolem 20° C pod bodem mrazu. Průměrné teploty nejchladnějšího měsíce, tedy ledna, jsou 6 - 8° C pod bodem mrazu, nejteplejšího měsíce, tedy července, 21 - 23° C nad bodem mrazu. Ve zbytku léta se pak teploty pohybují různě, zvláště v posledních letech jsou zaznamenávány značné teplotní rozdíly. Po jarním tání ledu a sněhu se objevují časté záplavy, které v mělkých korytech řeky ohrožují okolní ráz krajiny i majetek tamních obyvatel.

3.5. Hydrologické podmínky

Sázava je poměrně vodnatá řeka sjízdná z Ledče nad Sázavou mimo jiné i díky vzdutí častých jezů prakticky po celý rok. Avšak většina vodáků chtějí sjíždět i úsek peřejí Stvořidla a tak někteří sjíždějí už od Havlíčkova Brodu. Vodní stav a tím také sjízdnost řeky může ovlivnit celá řada faktorů, včetně ročního období a počasí. Ve středním úseku od Chaběric se navíc průtok vody mírně zvyšuje při vypouštění vodní nádrže Želivka, zatímco pod některými jezy se naopak snižuje, když značnou část vody z řečiště odvádí náhony k vodním elektrárnám nebo průmyslovým závodům. Nízký stav vody se objevuje téměř pravidelně zejména na dolním toku převážně u jezu v Kanově a u Kamenného Újezdce.²⁶

Sázava je v převážné části svého toku nenáročnou řekou s mírným proudem bez zvlášť nebezpečných míst. Malý spád řeky je ještě zmírněn od Havlíčkova Brodu celkem 44 jezy, které často vytváří dlouhé úseky bez proudu. Pro tento charakter ocení plavbu po Sázavě i úplní začátečníci a rodiny s dětmi.

²⁵ Novák, I.: Sázava, Vizovice 2002

²⁶ Jančar, V.: Na lodi křížem krážem po Čechách a Moravě, Havlíčkův Brod 2004

3.6. Ochrana přírody

V malebném a turisticky atraktivním okolí Sázavy se nachází několik lokalit s dosud nenarušenou nebo jen málo poškozenou přírodou. Tato území, s často původními porosty, vzácnou květenou a faunou či bizarními skalními útvary, jsou v převážné většině zahrnuta do chráněných území přírody, ve kterých platí určitá omezení vycházející přímo ze zákona nebo nařízení příslušných okresních úřadů. Z chráněných území většího rozsahu se v bezprostředním okolí toku Sázavy nachází pouze přírodní park Melechov a přírodní park Střed Čech.

Přírodní park Melechov byl zřízen 1.6.1995 nařízením Okresního úřadu v Havlíčkově Brodě a zahrnuje území na levém břehu Sázavy zhruba mezi Smrčnou a rekreačním komplexem Stvořidla. Přírodní park Střed Čech se rozkládá na obou březích dolního toku Sázavy mezi Lukami pod Medníkem a Pikovicemi. V obou případech je mimo jiné zakázáno znečišťovat zdroje pitné vody, znečišťovat přírodu odpadky, vstupovat do oplocených lesních porostů a sbírat v nich lesní plodiny, rušit živočichy, poškozovat vegetaci, tábořit a rozdělávat ohně mimo vyhrazená místa, vjíždět motorovými vozidly mimo vyznačené veřejné cesty aj.²⁷

Kromě chráněných území většího rozsahu se v blízkosti toku Sázavy vyskytuje ještě několik maloplošných, zvláště chráněných území: národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Chráněnými územími malého rozsahu, ležícími na turistických trasách v blízkosti řeky a kde platí výrazná omezení vztahující se k turistickému ruchu a rekreaci, jsou PR Stvořidla, PR Čížov a NPP Medník.

Ostatní chráněná území pak většinou zahrnují obtížně přístupné srázy nad řekou nebo oblasti dále od toku Sázavy. Na územích NPR je zakázáno: vstupovat a vjíždět mimo cesty, vyznačené se souhlasem orgánů ochrany přírody, vjíždět motorovými vozidly, tábořit a rozdělávat oheň mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, sbírat rostliny a odchytávat živočichy bez souhlasu orgánů ochrany přírody, měnit dochované životní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany přírody.

Na územích PR je zakázáno: sbírat rostliny nebo odchytávat živočichy, kromě výkonu práva myslivosti a rybářství i sběru lesních plodů, měnit dochované životní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany přírody.

²⁷ www.muhb.cz

Kromě těchto základních ochranných podmínek vyplývajících ze zákona mohou orgány ochrany přírody podmínky rozšířit nařízením bližších ochranných podmínek. Ochranné podmínky NPP a PP vyplývají z nařízení jednotlivých orgánů ochrany přírody a většinou jsou obdobné jako u NPR a PR.

3.7. Ubytovací služby

Poskytování ubytovacích služeb je významným předpokladem rozvoje zejména pobytového cestovního ruchu. Jejich posláním je umožnit přenocování nebo přechodné ubytování účastníků cestovního ruchu mimo místo jejich trvalého bydliště, včetně uspokojení dalších potřeb, které s přenocováním nebo přechodným ubytováním souvisejí, tedy především služby stravovací.²⁸

Ubytovací možnosti patří do sekundárních podmínek rozvoje cestovního ruchu, ale tak jako například dopravní infrastruktura je jedním z nejdůležitějších faktorů rozvoje a výběru cestovního ruchu. Ubytovaní se může dělit do mnoha skupin například podle luxusu, kde je ubytovací zařízení umístěno a tak dále.

Z ekonomického hlediska poblíž řek a v údolích řek nejsou připraveny pro návštěvníky luxusní velké hotely. Hotely a penziony se objevují ve větších městech jako je například Žďár nad Sázavou, Přibyslav, Havlíčkův Brod, Světlá nad Sázavou, Ledč nad Sázavou. Jedná se o tři někdy i čtyřhvězdičkové hotely a luxusní penziony, které se však nesoustřeďují na klientelu tvořenou převážně vodáky a trampy, ale jejich klientela je z řad široké veřejnosti. Jejich provoz není pouze sezónní ale celoroční. Vodáci si příliš nepotrpí na komfort, což je zapříčiněno také pendlováním z místa na místo. V těchto místech jsou nejvíce rentabilní kempy a chatové osady, popřípadě malé penziony.

3.7.1. Táboření

Stanování, táboření a rozdělování ohňů v blízkosti toku Sázavy je v úsecích, které zasahují do chráněných území přírody, upraveno základními ochrannými podmínkami vyplývajících ze zákona nebo vyhláškami jednotlivých orgánů ochrany přírody vztahujícími se k těmto územím. Táboření je proto v těchto oblastech povoleno pouze na vyhrazených místech (tábořiště, kempy) za podmínek, stanovených provozním řádem daného míst.

²⁸ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999, s.45

Na pozemcích, které nejsou zahrnuty do chráněných území přírody je táboření mimo vyhrazená místa možné pouze se souhlasem správce nebo majitele příslušného pozemku, ale pouze tam, kde to není vysloveně zakázáno. Všeobecně platí zákaz táboření na lesních pozemcích, využívané zemědělské půdě, pozemcích tvořících koryta vodních toků, v chráněných územích přírody, v ochranných pásmech lesů, vodohospodářských děl, státních drah, zdrojů pitné vody, vodních toků apod. Veřejných tábořišť a kempů oficiálně provozovaných nebo tolerovaných je na březích Sázavy dostatek, takže není nutné riskovat konflikty s majiteli pozemků nebo ochránci přírody. Výjimkou je pouze úsek řeky mezi Havlíčkovým Brodem a kempem Stvořidla, kde se může vzhledem k absenci veřejných tábořišť využít nouzové možnosti táboření na louce před novým silničním mostem u obce Okrouhlice, kde je táboření zatím tolerováno. K ubytování je k dispozici během splouvání řeky i celá řada ubytoven, penzionů, chatových osad a dalších ubytovacích zařízení, které v mnoha případech poskytují vyšší komfort než samotné táboření na volných plochách.

Na horním toku se nenachází mnoho kempů, což je zapříčiněno zřejmě malým počtem vodáků v tomto úseku. Turisté v této oblasti využívají autokempy Velké Dářko, poté hotely a penziony ve větších městech jako je Sázava, Příbyslav, Havlíčkův Brod. Od Havlíčkova Brodu je řeka splavná a objevuje se i několik tábořišť podél řeky. Při plavbě Havlíčkův Brod – Okrouhlice, což je asi 9,8 km je možnost navštívit nouzové tábořiště Okrouhlice. Další možností přenocování (z Okrouhlice 17,9 km plavby) je rekreační komplex a veřejné tábořiště Stvořidla, kde je k dispozici místo pro stany i automobily, dále pak pro náročnější na komfort penzion nebo chatové osady s možností pronájmu vlastní chatky. Po 6 km plavby je další tábořiště, a sice vodácké tábořiště Ledec nad Sázavou. Zde je možnost přenocování ve vlastních stanech nebo v turistické ubytovně nedaleko tábořiště u řeky.²⁹

Jelikož ve středním a dolním toku roste koncentrace návštěvníků, roste zde i počet možností k přenocování, ať už jde o tábořiště, chatové osady, penziony či hotely

3.8. Doprava

Doprava je jedním ze základních předpokladů rozvoje cestovního ruchu. Překlenuje prostorové rozdíly mezi místem bydliště občana a místem cestovního ruchu, přivádí účastníka k objektům a zařízením cestovního ruchu a vytváří tak možnosti spotřeby v cestovním ruchu.³⁰

²⁹ Novák, I.: Sázava, Vizovice 2002

³⁰ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999, s. 19.

Tok Sázavy je prakticky v celé své délce až na krátké úseky blízko všech komunikací, takže příjezd k řece automobily nebo veřejnou dopravou nečiní příliš velké obtíže. Většina turistů sice dává přednost vlastní dopravě osobními auty, ale existuje zde i možnost dopravy vlakem a to i se službou přepravy lodí.

3.8.1. Silniční doprava

Silniční doprava je v současné době z hlediska cestovního ruchu nejvýznamnějším druhem dopravy, neboť zpřístupňuje i ta místa, která nejsou dosažitelná jinými způsoby dopravy.³¹ Silniční doprava se řadí i mezi nejrychlejší způsob, což je jistě zapříčiněno už danou dostupností. V cestovním ruchu vystupuje silniční doprava ve dvou

hlavních formách jako:

- hromadná autobusová (autokarová) doprava
- individuální doprava osobním automobilem

V okolí řeky a v údolí se vyskytují pouze silnice 4. třídy a místní komunikace. Tato skutečnost přispívá také k tomu, že údolí řeky je jen na několika místech málo zničeno a téměř nedotčeno. Komunikace mezinárodního významu jsou více vzdáleny od údolí, avšak existuje dobré propojení mezi nimi a Posázavím již zmíněnými místními komunikacemi. Tepnu silniční dopravy v této oblasti tvoří dálnice D1 a poté silnice mezinárodního významu 38 Praha – Jihlava – Znojmo.

Autobusová doprava

Tento způsob dopravy lze hojně využívat i na větší meziměstské vzdálenosti, neboť řeka Sázava leží na větších městech, kudy vedou meziměstské linky. Do některých tradičních výchozích míst nají autobusy sjezd zakázán neboť úzké, neudržované komunikace dělají často potíže i rozměrnějším vozidlům s vleky (například sjezd k tábořišti Stvořidla), ale do blízkých měst a obcí jezdí pravidelné autobusové linky, které jsou v letních měsících ještě posilovány a využívají je jak turisté tak i místní občané.

Individuální doprava osobními automobily

Do údolí řeky Sázavy vede mnoho komunikací a jsou velmi dobře propojované, ale chce-li turista navštívit některou lokalitu musí počítat s možnými omezeními.

³¹ Ryglová, K.: Cestovní ruch, Brno 2005, s. 28.

Cesty sbíhající se k výchozím bodům jsou často neudržované a hlavně objemnějším vozidlům s vleky dělají často obtíže (například sjezd k tábořišti Stvořidla). Při parkování nebo nakládání a vykládání lodí u řeky je také nutné počítat s omezeními pro vjezd na soukromé pozemky nebo pozemky v chráněných území přírody.

3.8.2. Železniční doprava

Železniční doprava je v této oblasti výrazně zastoupena a s individuální dopravou vlastními automobily patří k nejčastěji využívaným. Prakticky podél celého toku je možnost dostat se k hlavním místům železnicí. Pro dopravu do horní části poslouží hlavní tah na Brno trať č. 250. Tato trať nabízí spojení až do Žďáru nad Sázavou, další stanice jsou pak Příbyslav, Pohled, Havlíčkův Brod (stanice jsou psány po směru toku řeky) V Havlíčkově Brodě začíná trať 230, která vede přes Okrouhlici do Světlé nad Sázavou. Odtud vede železnice nazývaná Posázavský pacifik (tratě č. 222 a 210) téměř nepřetržitě souběžně s tokem až do Davle k soutoku s Vltavou. V letních měsících je počet spojení navyšován a je poskytována i služba přepravy lodí, která je ovšem omezena některými podmínkami například velikostí lodí, předčasným zasláním lodí jen do některých stanic.

3.9. Turistika

Turistika se řadí mezi perspektivní produkty využitelné v regionálním rozvoji cestovního ruchu. Řeka Sázava se považuje za jednu z prvních řek u nás, kde se začínala provozovat vodní turistika. Z dalších forem se zde hojně provozuje cykloturistika a pěší turistika. Prakticky podél celého toku řeky vede pěší trasa a cyklotrasa³² se jen na několika místech jen nepatrně vzdaluje od toku v důsledku neprojízdnosti terénu. Tyto trasy jsou využívány jak návštěvníky regionů, tak i místními chataři a obyvateli obcí a měst, k procházkám do okolí a rekreaci.

3.9.1. Vodní turistika

Sjíždění tekoucího živlu se pro mnohé stalo nezapomenutelným zážitkem už na počátku minulého století. Řeka Sázava, a hlavně její dolní tok, se stala se spoustou jezů a okolní přírodou rájem pro vodáky a není proto jistě náhodou, že se v kaňonu dolní Sázavy začaly psát dějiny prvních trampských osad a hladinu řeky brázdily průkopnické lodě prvních vodáků.

Řeka Sázava má charakter obzvláště v letních měsících klidné stojaté vody. Je sjízdná prakticky od horního toku, avšak je třeba brát ohled na momentální situaci a počasí.

³² cykloturistická mapa Posázaví – Posázavská cyklotrasa, Vizovice 2005

Tabulka sjízdnosti

Úsek toku řeky	Sjízdnost v závislosti na počasí a ročním období	Hranice pro splutí (cm)
Horní úsek Žďár n. S. – Havl. Brod	jarní měsíce, vydatné deště	minimum: 70 (průtok 15m ³ /s) optimum: 90-100
Peřeje Stvořidla	jarní měsíce, vydatné deště	min.: 50 (průtok 9m ³ /s) optim.: 70-80
Střední úsek Ledeč n. S. – Týnec n. S.	celý rok, až na výjimky v letním období	vysoký stav: 100 a více min.: 90 (průtok 9m ³ /s)
Dolní úsek Týnec n. S. – Pikovice	celý rok, až na výjimky v letním období	min.: 90 (průtok 9m ³ /s) optim.: 105-130 vysoký stav: 180 a více

Zdroj: vodácký průvodce³³

Při rozhodnutí splouvání jednotlivých úseků Sázavy za nízkých vodních stavů, se musí místy počítat s dlouhými pochody mělčinami a se zvýšenými nároky na odolnost lodí a techniku jízdy při plavbě kamenitými peřejnatými terény. Informace o sjízdnosti poskytuje denní servis Vodáckého a turistického centra Bisport v Týnci nad Sázavou.

Stupnice obtížnosti našich řek se postupně přizpůsobila hodnocení toků v zahraničí a doznala určitých změn. Jednou z novinek je sjednocení tří skupin mírně proudících vod (ZW A, ZW B, ZW C) do skupiny jedné (ZW). Avšak pro nenáročnou obtížnost Sázavy se ponechalo rozdělení původní. Obtížnost jednotlivých úseků je stanovena pro optimální stav vody, kdy je tok snadno průjezdný pro všechny druhy plavidel. Před jezy je obtížnost nižší vzhledem ke vzdutí hladiny, při sjíždění jezů a projíždění peřejemi se naopak obtížnost zvyšuje. Některé proudící úseky řeky by mohly překvapit hlavně za obzvlášť vysokých vodních stavů, kdy se obtížnost zvyšuje až o 2 stupně a mírný proud mění v peřeje s obtížností až WWI+. V peřejích Stvořidla lze dokonce počítat za velké vody až s obtížností WWIV.³⁴

Část stupnice obtížnosti

ZWA – stojaté vody

ZWB – klidné, slabě proudící vody (2 – 3 km/h)

ZWC – mírně proudící vody (3 – 5 km/h) s občasnými krátkými peřejkami

WWI – lehká voda, malé peřeje, pravidelné vlny

WWII – mírně těžká voda s rychle tekoucí vodou, větší peřeje s vlnami

WWIII – těžká voda, peřeje s vysokými nepravidelnými vlnami, tvoření válců a vírů pod jezy

³³ Novák, I.: Sázava, Vizovice 2002

³⁴ Vlček, V.: Zeměpisný ČSR vodní toky a nádrže, Praha 1984

Tabulka obtížnosti

úsek	ř.km	obtížnost
Žďár nad Sázavou – Přibyslav	207,8 -185 (22,8km)	WWI+ -WWII
Přibyslav – Havl. Brod – Smrčná	185/162,9-137,7 (47,3/25,2km)	ZWC
Smrčná – kemp Stvořidla	137,7-135,6 (2,1km)	WWII+
Kemp Stvořidla – Krhanice	135,6-15,4 (120,2km)	ZWB-ZWC
Krhanice – Pikovice	15,4-3,4 (12km)	WWI+ -WWII
Pikovice - ústí	3,4-0 (3,4km)	ZWA

Pozn.: znaménko + (větší obtížnost), - (menší obtížnost) - jemnější členění **Zdroj: vodácký průvodce** ³⁵

3.9.2. Pěší turistika

Jako tepna v údolí řeky Sázavy prakticky stále podél toku prochází červeně značená turistická trasa, a tak návštěvníci se podle svých sil mohou vybrat jakýkoli úsek trasy, v romantické přírodě s neustálým pohledem na řeku, který nabízí bezpočet přírodních i kulturních zajímavostí. Z vlastního šetření vyplynulo, že trasa, pro místy náročný terén, není vhodná k jízdě na kole, neboť se vyskytují dlouhé úseky přenášení kola. Ve středním a dolním Posázaví se pak na červenou trasu napojují další turistické značené trasy (žlutá, modrá, zelená), které se už z údolí vzdalují a vedou k dalším zajímavým místům a památkám.³⁶

3.9.3. Cykloturistika

Sport obecně se stává stále větší součástí moderního životního stylu. Mnoho lidí si oblíbilo jízdu na kole. Dá se říci, že právě jízda na kole zažívá ve světě určitou renesanci jako dopravní prostředek i jako nedílná součást životního stylu. V poslední době jsme mohli pozorovat zvyšující se množství turistů, kteří poznávají krásy krajiny a přírody na kole.³⁷

V České republice bylo k datu 1. 1. 2002 vyznačeno více než 17 000 km cyklotras. Jen za rok 2001 přibýlo cca 7 000 km.³⁸ Jak je z uvedených čísel patrné, cykloturistika zažívá v českých a moravských zemích obrovský rozvoj. Budují se stezky nové - regionální, tematické či příhraniční s propojením na naše sousední státy.

³⁵ Novák, I.: Sázava, Vizovice 2002

³⁶ cykloturistická mapa Posázaví – Posázavská cyklotrasa, Vizovice 2005

³⁷ Ryglová, K.: Cestovní ruch, Učební texty pro studenty BA (Hons) in Business Management a studenty PEF MZLU v Brně, Brno 2005, s.60.

³⁸ www.czecot.com/cz/?id_tema=13

Území České republiky má pro rozvoj tohoto způsobu aktivního trávení dovolené skvělé předpoklady.

Obdobně jako u pěších turistických značení, jejichž systém patří k nejlepším na světě, byla zvolena také jednotná forma značení cyklotras.³⁹ Jejím garantem byl určen Klub českých turistů. V současné době se setkáváme s dvojím základním značením.

Cyklistické nebo-li silniční značení

Značení podle vyhlášky o provozu na pozemních komunikacích. Trasu označuje žlutá tabulka s číslem trasy, na křižovatkách místy doplněná o směrové tabule, někdy i o návěst. Trasy vedou převážně po zpevněných komunikacích. Tímto způsobem bude vyznačena většina cyklotras v České republice.

Cykloturistické nebo-li turistické značení

Obdoba turistického značení, trasy jsou značeny pomocí páskových značek, v místech křížení tras bývají doplněny směrovkami. Trasy vedou také po nezpevněných polních a lesních cestách, měli by však být sjízdné pro všechny typy kol. Značení se používá převážně v národních parcích a v chráněných krajinných oblastech.

Posázaví patří k oblíbeným výletním a rekreačním oblastem. Osu tvoří řeka Sázava, hluboce zaříznutá ve zvlněné lesnaté krajině. Díky Posázavské cyklotrase, která je označena číslem 19, se zde nabízí možnost poznat celou tuto oblast ze sedla kola. Cyklotrasa vinoucí se podél Sázavy má svou specifickou atmosféru a po celé délce nás čeká množství historických památek, romantických zákoutí a přírodních krás. Svým nenáročným profilem může být ideální pro celou rodinu.

³⁹ Cykloturistická mapa 1: 50 000 Posázaví, Vizovice 2005

4. Vymezený region – Horní Posázaví

Řeka Sázava proudí od východu k západu. Pramení v kraji Vysočina a pokračuje tímto krajem dál na západ až do Středočeského kraje. Popis, zabývání se problémy a zmapování celého toku řeky Sázavy, které se svou délkou 224,6 km je nejdelším přítokem Vltavy, by bylo velmi obsáhlé, a tak část řeky, převážně popisovaná v této práci, bude horní tok, tedy od pramene, nedaleko Velkého Dářka a města Žďár nad Sázavou, se zakončením ve městě Ledeč nad Sázavou. Popisovaná část má délku přibližně 95 km, začíná ve Žďárských vrších a končí v kraji Vysočina okres Havlíčkův Brod.⁴⁰

Zajímavosti a města jsou řazeny po směru toku řeky tedy od pramene k soutoku s Vltavou, ale je zde popsána pouze část, tedy po město Ledeč nad Sázavou. U každé lokality jsou napsány pro přehlednost říční kilometry (zkratka ř. km).

4.1. Od pramene ř. km 224,6

V mnoha publikacích se objevuje, že řeka Sázava nemá pramen a o tom, kde vlastně tato jedna z nejvýznamnějších českých řek pramení, se vedly po staletí dohady. Nejvíce pravdě se blížila až mapa Müllerova vydaná v roce 1720. Na ní je vyznačeno sbíhání tří potoků severně od města Žďáru. Jeden z nich má výtok z rybníka Dářko, druhý přichází z lesů severně od vsi Světnova a třetí z jižního okolí Radňovic. Není ale opět vyznačeno, který z nich se pokládá za pramen řeky. Na začátku 20. století byly dobře označeny dva potoky, které se dají považovat za prameniště řeky. Stržský, tekoucí přes rybník Strž a Stružný, tekoucí do Velkého Dářka. Který je ale ten pravý se nedalo upřesnit. Nastaly dohady o měření průtoku. Historici tvrdili, že ani to není dosti správné, neboť rybník Dářko byl uměle vytvořen až později.

Nakonec došlo k dohodě. Žďárské vrchy – zalesněné sedlo na jihozápadním svahu mezi Kamenným vrchem (803 m) a Šindelným vrchem v nadmořské výšce 730 metrů nad mořem. Zde leží mokřiny, z nichž vyvěrá Stružný potok vedoucí do rybníka Velké Dářko. Odtud již vytéká říčka pod svým jménem Sázava.⁴¹ Jelikož pramen leží uprostřed lesů, není zde navrhnut plán pro využití lokality jako destinace cestovního ruchu. Avšak Vysočina je známá v sezóně jako houbařský ráj, a tak okolní lesy jsou často koncem srpna doslova přeplněny houbaři.

⁴⁰ Turistická mapa Posázaví, Mladá Boleslav 2005

⁴¹ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

4.2. Velké Dářko ř. km 210,5

Rybník Velké Dářko založil v roce 1480 Viktorín z Kunštátu k zadržení vody pro pohon hamrů a mlýnů na horním toku řeky Sázavy. Svou rozlohou 206 hektary je největším rybníkem na Vysočině. Voda rybníka má tmavé rašelinné zbarvení vody. Směrem od Dářka k Radostínu se nalézá Národní přírodní rezervace Dářko (61,6 ha) a Radostínské rašeliniště o rozloze 30,5 ha. Přírodní rezervace zde byla vyhlášena již v roce 1933. Lesní porosty jsou zahrnuty v kategorii lesa ochranného a jsou ponechávány bez zásahu přirozenému vývoji. Rezervace je významným objektem vědeckého výzkumu z různých oborů a součástí unikátního biocentra územního systému ekologické stability nadregionálního významu.

Dnes rybník slouží k rekreaci. Jsou zde výborné podmínky ke koupání jen v teplých letních měsících se občas objevují sinice a řasy. Dno u východní hráze je písčité a mělké a dalším lákadlem pro turisty je bezesporu půjčovna loděk a šlapadel. Rozlehlá vodní plocha se stala rájem pro příznivce windsurfingu a jachtingu.

Je zde možnost táboření na vyhrazených místech. Turistům slouží i naučná stezka vedoucí okolo rybníka, která je seznámí na třinácti kilometrech s krajinou podobnou severské tundře. Z Velkého Dářka již vytéká řeka Sázava. Ta protéká kaskádou rybníků. Hned prvním pod hrází velkého Dářka je Nový rybník. Pak následuje rybník Železný, Stříbrný, Hamerský, Pílská vodní nádrž a posledním rybníkem je Branský rybník naproti žďárskému klášteru.⁴²

4.3. Pílská nádrž ř. km 202,5

Pod usedlostí zvanou Hynkovec začínal Pílský rybník. V roce 1963 se rybník přeměnil ve velkou přehradní nádrž. Přehrada se dnes rozprostírá od Polničky až ke žďárskému zámku. Po dokončení a napuštění přehrady se tak usedlosti Hynkovec ocitly na jejím břehu, nádrž má dnes charakter chovného rybníka a tak téměř po celý rok je možné na jejím břehu zahlédnout rybáře z nedalekého Žďáru nad Sázavou.

V této době je vypracována studie na vytvoření sportovně rekreačního areálu, avšak jsou prozatím problémy s dopravní infrastrukturou (nádrž je vzdálena od centra Žďáru asi 3 km), a proto tato skutečnost může být nepříznivá pro hojné zajištění návštěvnosti daného areálu, což má vliv na rentabilitu provozu celého areálu.⁴³

⁴² Turistická mapa Českomoravská vrchovina, Vizovice 2005

⁴³ www.zdarns.cz

4.4. Žďár nad Sázavou ř. km 198,2

Za zmínku v této oblasti jistě stojí Santiniho stavba - poutní kostel svatého Jana Nepomuckého. Základní kámen byl položen roku 1720. Kostel byl pak po mnoho let pouze opravován a udržován. Později vznikl kolem kostela hřbitov. V roce 1827, kdy kostel vyhořel, byl zrekonstruován. Dodnes přitahuje k sobě svou originalitou a jedinečností zájem nejen turistů, ale i historiků umění a architektů. Stavbě se dostalo největšího uznání, když v závěru roku 1994 byla zapsána do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.⁴⁴ Tato skutečnost napomáhá k rozvoji cestovního ruchu, neboť i některé cestovní kanceláře vytvářejí zájezdy pro zákazníky, kteří chtějí poznat UNESCO památky České republiky.

Řeka Sázava se od tohoto místa většinou ještě nesjíždí. V těchto místech má ráz spíše většího potoka, a tak pro turisty má význam shlédnout snad jen pár unikátních a historicky vzácných mostů, viaduktů, mlýnů a hamrů u řeky.

4.5. Hamry nad Sázavou ř. km 196,2

Do roku 1990 byly Hamry nad Sázavou místní částí Žďáru nad Sázavou. Nové zastupitelstvo samostatné obce se zasloužilo o Hamerský vycházkový okruh kolem obce v délce 15 km. V obci se začal rozvíjet turistický ruch a to nejen díky tomuto okruhu, ale také díky přilehlému okolí, ve kterém se nachází například Brdíčkův mlýn, vrch Peperek nebo Rozštípená skála.

Skalní útvar Rozštípená skála je přírodní památkou a nachází se přibližně 500 metrů od místní části Najdek v nadmořské výšce 528 – 564 m.n.m. Skalní útvar nad řekou Sázavou v okraji Veselské sníženiny byl vypreparován na pruhu sillimaniticko – biotitických rul strážeckého moldanubika. Tvoří je mrazový srub o délce 75 metrů a výšce 15 metrů, jenž je ve spodní části „rozštípnut“ po zvětralé svislé puklině v délce 10 metrů a šířce 2 metry. Pod srubovou stěnou je vytvořena úzká kryoplanační lišta, pod níž je svah k řece Sázavě pokryt silně zvětralým kamenným mořem. Skalní útvar je přístupný pro turisty a využívají ho i horolezci. Porost na skalách a sutích je ponecháván bez těžebních zásahů.⁴⁵

⁴⁴ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

⁴⁵ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

4.6. Ronov nad Sázavou ř. km 180,7

Jednou se zajímavostí tohoto města a okolí je tříobloukový kamenný most přes řeku Sázavu. Most pochází ze 17. století a je jedním z deseti nejstarších mostů v Čechách. Je bezmála 40 metrů dlouhý s trojbokými ledolami na návodní straně řeky. V současné době se jedná o jeho rekonstrukci, aby tato turistická zajímavost byla zachována pro další generace. Další zajímavostí uprostřed lesů Ronova je zřícenina hradu. Dodnes se zachovaly jen zbytky zdi kdysi slavného sídla nad Losineckým potokem. Každoročně sem přicházejí stovky turistů. Probíhaly zde mnohokrát archeologické výzkumy, při kterých se objevily zvláštnosti pohřbívání osob ve středověku.⁴⁶

4.7. Havlíčkův Brod ř. km 163,5

Dříve nazývaný Německý Brod nabízí návštěvníkům a turistům nepřeberné možnosti, jak strávit volný čas. Toto okresní město se rozprostírá na obou březích řeky Sázavy a návštěvníci zde mají výběr jak z kulturně – historických památek, tak i z různých možností sportovního vyžití a návštěvy kulturních akcí.

Ke kulturním památkám na náměstí patří především dům Karla Havlíčka Borovského, s renesančním arkýřem a novogotickým štítem, do něhož je vsazena deska s bustou Karla Havlíčka Borovského v reliéfu z roku 1921. V tomto domě Karel Havlíček Borovský pobýval až do 16. prosince 1851, kdy byl odvezen do vyhnanství v Brixenu. K dalším zajímavostem na náměstí patří kamenná kašna z 18. století, barokní mariánský sloup Panny Marie Vítězné z roku 1725, postavený jako symbolická ochrana proti morové nákaze a v neposlední řadě i historická radnice, která dnes slouží pro účely knihovny pro kraj Vysočina. Z kulturních památek je možné navštívit také mnoho kostelů, které mají historický význam. Výčetem je to například kostel Nejsvětější Trojice, bývalý Augustiánský klášter s kostelem svaté Rodiny, děkanský kostel zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie, kostel Svaté Kateřiny a mnoho dalších.⁴⁷

Pro milovníky sportu je zde připraveno několik venkovních i krytých sportovních areálů s multifunkčními hřišti, kde se konají různé sportovní akce okresního, krajského i státního významu. K rozvoji sportovního vyžití a trávení volného času sportem jistě přispěl i nově zrekonstruovaný krytý plavecký stadion. Pro cykloturisty je připraveno několik cyklotras a pro mnoho vodních turistů právě v Havlíčkově Brodě začíná jejich trasa po řece Sázavě.

⁴⁶ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

⁴⁷ www.muhib.cz

S ubytování a dopravou se nevyskytují větší problémy, neboť město nabízí i luxusní hotely a penziony. Mezi vyhlášené patří například hotel Slunce postavený přímo v centru města. Městem prochází dopravní tah Praha – Jihlava jako silnice 38 a železnice trať č. 230

4.8. Lipnice nad Sázavou

Na žulové skále v nadmořské výšce 611 m.n.m. necelých 7 km jižně od Světlé nad Sázavou se vypíná dominanta Vrchoviny – hrad Lipnice. Kolem hradu se rozprostírá bývalé podhradí, dnes městečko stejného názvu. První zmínka o hradu je z roku 1316 a je spojena se jmény pánů z Lichtenburka.⁴⁸ Počátkem 16. století byl přestavěn pozdně goticky později renesančně upraven. Dnes je hrad spojován se jménem spisovatele Jaroslava Haška a s mnoha kulturními akcemi a festivaly, jako například Rocková Lipnice, Haškova Lipnice, které se konají převážně v letních měsících od začátku června do konce srpna. Prohlídkový okruh zahrnuje zbrojnici expozici gotických kamnových kachlů, kapli sv. Vavřince a rozsáhlá sklepení s původní středověkou studnou.

4.9. Světlá nad Sázavou ř. km 144,5

Město Světlá nad Sázavou se rozkládá na obou březích řeky Sázavy. Jádrem s náměstím a kostelem leží na pravé a zámek na levé straně řeky. Jeho nadmořská výška je 400 m.n.m. Kdy město vzniklo, nelze přesně historicky doložit. Jeho zrod lze hledat v období vnitřní české kolonizace Posázaví, ve 2. polovině 12. století.

Navštívit lze středověké podzemí pod náměstím. Soustava chodeb má celkovou délku 220 metrů. Podzemí bylo slavnostně otevřeno na podzim roku 2003. Dále pak stojí za zmínku světelský mlýn, radnice, světelský zámek s parkem v anglickém stylu, který slouží pro město jako odpočinková zóna přímo uvnitř centra města. Světlá nad Sázavou se řadí mezi významné město v Posázaví. Uspokojuje své obyvatele (7 171 obyvatel) i velké množství turistů.⁴⁹

Městem prochází také železniční trať 230 a také je zde místo zastávky Posázavského pacifiku.

4.10. Smrčná ř. km 139,5

Ves Smrčná leží na levém břehu řeky Sázavy v nadmořské výšce 380 metrů. Poprvé se připomíná v roce 1437 jako majetek želivského kláštera.

⁴⁸ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

⁴⁹ www.svetlans.cz

Turistický ruch ve vsi se začal rozmáhat s výstavbou železnice z Kácova do Světlé v roce 1903. Železnice byla postavena po pravé straně řeky Sázavy. Ihned při jejím otevření byla zřízena zastávka ve Smrčné. Nad železniční zastávkou byl postaven v roce 1930 penzion s restaurací pojmenovaný „Na Závisti“. Po znárodnění objekt využíval Krajský národní výbor v Jihlavě k rekreaci. Později zde byl domov důchodců. Budova sloužila pro seniory až do srpna roku 2000. V této době byl objekt v restituci vrácen původním majitelům.

Na stráni poblíž penzionu „Na Závisti“ se zastavuje mnoho turistů. Je zde totiž skupina balvanů, z nichž jeden překladový tvoří jakoby střechu. Ještě donedávna se toto místo označovalo za pohanské obětní místo. Prý se zde obětovalo bohům, spalovala těla zemřelých a popel pak byl v popelnicích ukládán do údajných mohyl na planině u Leštinky a Mrzkovic.⁵⁰

Od vsi Smrčná směrem na západ po proudu řeky je možné nalézt mnoho kempů a chatových osad, neboť začíná nejkrásnější úsek řeky Sázavy – Stvořidla.

4.11. Stvořidla ř. km 137,7

K nejkrásnější části řeky Sázavy na jejím středním toku jistě patří přírodní a krajinná rezervace Stvořidla. Prostírá se mezi Světlou nad Sázavou a Ledčí nad Sázavou a je ohraničená železničními zastávkami Smrčná – Vilémovice. Obrovské balvany, některé připomínají zvířata či pohádkové bytosti, jsou rozházeny v korytu řeky.⁵¹

Místní pověst praví, že jeden líný sedlák, kterému se nechtělo pracovat na neúrodné půdě plné písku a kamení naplavené řekou, se spojil s ďáblem a upsal s ním smlouvu, že čert za něj bude 10 let pracovat. Roky ubíhaly, čert pracoval za tři a sedlák si hověl. Když pak přišel den, kdy si čert pro sedláka měl přijít, vymyslela sedlákova chytrá žena, aby vykropili celé stavení svěcenou vodou. Když pekelník zjistil, že si sedláka nemůže odnést, rozlobil se a doletěl do nejbližšího kamenolomu pod Lipnicí, kde sebral celou horu a že ji sedlákovi odnese na jeho pole. Když však přelétal nad oblastí, kde jsou dnešní Stvořidla, zakokrhál kohout, čerta opustila všechna jeho pekelná síla, hora spadla a roztržila se na tisíce balvanů. Kamením bylo poseto koryto řeky i jeho břehy.

Skutečnost je méně atraktivní. Krajina se vytvářela již ve čtvrtohorách, kdy velká voda vyhloubila v žulových masách melechovského pásma hluboce zaříznuté údolí. Kameny tak po tisíciletí dostávaly svůj dnešní tvar, vymodelovaný proudící vodou a plaveným materiálem.

⁵⁰ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

⁵¹ www.svetlans.cz

V minulosti zde bylo kamenů ještě více. Za první republiky se zde těžil kámen na schody, pomníky a další výrobky. Kámen si tu těžilo město Leděč nad Sázavou. Pro snadnější dopravu kamene z údolí byla na krátkou dobu postavena malá železniční rampa. Zásahem do zdejší panenské přírody bylo i vybudování posázavské dráhy a v roce 1954 otevření železniční zastávky Stvořidla.

Aby se zabránilo hrubému poškozování přírody, byla zde v roce 1948 vyhlášena přírodní a krajinná rezervace. Je to více než 200 hektarový prostor zahrnující koryto řeky Sázavy a úzký pruh zalesněného údolí na obou březích. Průtokem mezi balvany se zde voda čistí a okysličuje. Je zde zakázána těžba dřeva a vše je ponecháno bez zásahu člověka. Lesní porosty tvoří hlavně smrk, ale i buk, habr, lípa, javor, olše a vrba. Ze vzácných živočichů je zde pozorována vydra říční. Z ryb se objevuje pstruh a jelec.⁵²

Stvořidla jsou hojně navštěvována od jara do podzimu. Jako první sem zjara přijíždí vodáci, kdy má řeka po jarním tání ledu dostatek vody. V suchých, letních měsících je koryto řeky vyschlé, průtok není tak silný a vodní turisté jsou vidět spíše jak přetahují lodky v rukou přes velké balvany. Rádi sem zajdou i příslušníci různých trampských osad, v létě pak stovky dalších turistů, pro které je připraven kemp s restaurací a několik stánků s občerstvením.

Inspiraci pro svá díla zde našli i malíři Jaroslav Panuška st. A František Antonín Jelínek, kteří bydleli v nedalekém Kochánově. Maloval zde i Jan Zrzavý a Otakar Štáfl. Jan Rambousek zde vytvořil cyklus grafických listů, nazvaný Stvořidla. Často sem jezdili hledat inspiraci Jaroslav Hašek a Zdeněk Matěj Kuděj. Rezervace Stvořidla je dodnes nejnavštěvovanější úsek řeky Sázavy.

4.12. Vilémovice ř.km 133,2

Vesnice leží východně od Ledče nad Sázavou pod lesnatým Benetickým kopcem ve výšce 430 m.n.m. K zajímavostem patří barokní zámek uprostřed vsi, který má však po požáru empírový vzhled. K zámku přiléhá zámecký park, ve kterém roste snad nejstarší strom v Čechách - Tis červený (*Taxus baccata*). Podle obvodu kmene (310 cm) se jeho stáří odhaduje na 1 500 až 2 000 let. Tis je strom dvoudomý a tento unikátní strom je samčí. Strom je jedovatý, protože jeho kůra, dřevo a semena jsou prosyceny jedovatou látkou - alkoidem, nazývaným taxin.

⁵² Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

Jedná se o přísně chráněný strom,⁵³ u kterého se v hlavní turistické sezóně zastaví několik desítek tisíc lidí.

4.13. Sluneční zátoka ř. km 132,5

Proslavená Sluneční zátoka leží na levém břehu řeky Sázavy pod nemocnicí v Háji. Louka je v soukromém vlastnictví, ale každoročně byla pronajímána skautskému oddílu Pražská dvojka. Tento oddíl zde tábořil v letech 1925 až 1945. Vedl jej spisovatel Jaroslav Foglar (1907 – 1999), který měl přezdívku Jestřáb. Sluneční zátoka se stala předlohou pro Foglarovu nejznámější knihu „Hoši od Bobří řeky“. V roce 1997 byl na louce slavnostně odhalen památník spisovatele Jaroslava Foglara.⁵⁴ Odhalení se zúčastnil i sám spisovatel.

4.14. Ledeč nad Sázavou ř. km 128,9

K dominantě města patří bezesporu hrad, který se tyčí nad řekou a nad celým městem, a který zde stával již před 13. stoletím. Jako další kulturní památku město nabízí kostel sv. Petra a Pavla, u kterého nelze doložit, kdy byl založen.

Historikové tvrdí, že tomu bylo krátce po výstavbě hradu na protějším břehu. Město má také mnoho architektonicky zvláštních míst jako je například náměstí.⁵⁵

Město však žije také sportem. Sportování má ve městě dlouholetou tradici a příhodné podmínky. Vystřídali se zde mnohé sporty, za kterými stáli sportovní organizace Sokol a Orel. Mezi světovými válkami město disponovalo třemi tenisovými kurty, což na tehdejší dobu byl opravdový komfort. Největšímu zájmu se však od začátku těšil sport číslo jedna – fotbal. Organizovaně se začal hrát v roce 1924, i když i před tím zde hrálo fotbal několik nadšenců. Mezi další sporty, které je možno v oblasti města provozovat, patří volejbal a rybolov. Podél řeky je možné zahlédnout mnoho rybářů, kteří se mohou pyšnit svými kapitálními úlovky ze řeky Sázavy. Hojně se zde provozuje také pěší turistika, cykloturistika a pro vodáky, kteří nechtějí začínat svou plavbu v Havlíčkově Brodě a „sjíždět“ Stvořidla, je zde připraveno vodácké a turistické centrum Bisport.⁵⁶

K přírodním atraktivitám v této části patří jistě řeka sama, která vytváří hluboké meandry, zalesněné údolí kolem řeky a přírodní úkaz Šeptouchovské skály na levém břehu, ze kterých je nádherný pohled na celé město.

⁵³ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

⁵⁴ Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005

⁵⁵ www.ledecns.cz

⁵⁶ www.bisport.cz

Šeptouchov je vrch s udržovaným lesoparkem a městskými sady na západním okraji města. Je tvořen vápencovými skalami, ve kterých se nachází krasové jeskyně. Jeskyně byly objeveny v roce 1940 stejně jako celý ledečský kras. Nejdelší jeskyně je dlouhá 165 m, avšak pro veřejnost jsou nepřístupné. Šeptouchov a kras je však hojně využíván k procházkám a výletům do přírody.

5. Interpretace dat z dotazníku

V sezóně 2005 byl proveden vlastní marketingový výzkum ve veřejném tábořišti Stvořidla.⁵⁷ Dotazníkové šetření⁵⁸ probíhalo v měsících červen, červenec a srpen. Vzorek představoval 100 respondentů z řad vodáků turistů, cykloturistů. Tento počet je statisticky významný a může nám poskytnout potřebné informace. Dotazoval jsem se osobně a to 68 mužů a 32 žen.

Cílem výzkumu bylo především zjistit strukturu respondentů z hlediska zdrojových regionů, účel jejich návštěvy, způsob dopravy a zda využívají služeb ubytovacích a stravovacích zařízení.

5.1. Skladba návštěvníků z dotazníkového šetření

Základem komunikace v multikulturní společnosti je znalost zpětné vazby a schopnost posuzovat dění kolem nás s ohledem na souvislosti, ve kterých probíhá. Chce – li se daný region dozvědět něco více o svých návštěvnících, musí se přikročit (kromě pečlivě a průběžně zpracované statistiky návštěvnosti některých památek) i k marketingovému výzkumu. Každý takový výzkum nám pomáhá lépe poznat návštěvníka a jeho konkrétní potřeby a zvyklosti. Nelze se však domnívat, že jedním výzkumem se o návštěvníkovi dozvíme úplně všechno.⁵⁹

Dotazníkové šetření bylo provedeno v hlavní sezóně 2005 ve veřejném tábořišti Stvořidla. .

⁵⁷ Marketingový výzkum zpracován dle Zbořil, K.: Marketingový výzkum, Praha 1998

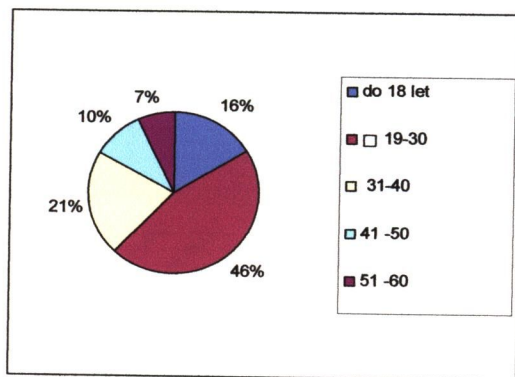
⁵⁸ Vzor dotazníku viz příloha č.1

⁵⁹ Foret, M., Floretová, V.: Jak rozvíjet místní cestovní ruch, Praha 2001, s. 147- 148.

Sonda ukázala, že mezi návštěvníky převažují mladí aktivní lidé (viz graf 1). Z dotazovaných respondentů převažovali návštěvníci ve věku od 19 do 30 let. Z 100 dotázaných to bylo 46 návštěvníků tábořiště Stvořidla. Celkem 21 respondentů je ve věkovém rozmezí 31 – 40 let, 16 ve věku do 18 let, 10 v rozmezí 41 – 50, 7 ve věku 51 – 60. Z grafu se můžeme domnívat, že tato skutečnost je zapříčiněna charakterem trávení dovolené. Sjíždění by se dalo považovat za určitý adrenalinový spor, které preferují převážně mladí lidé.

Graf 1

Věková struktura

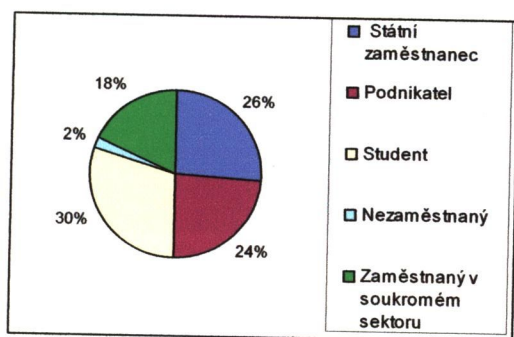

Zdroj: vlastní šetření

Mezi mladými lidmi 30 z dotazovaných respondentů tvořili studenti (viz graf 2), 26 státní zaměstnanci, 24 soukromých podnikatelů, 2 nezaměstnaní a 18 bylo zaměstnáno v soukromém sektoru. Z tohoto výsledky můžeme usoudit, že do tohoto regionu a trávit svůj volný čas tímto způsobem jezdí převážně skupiny ze svého profesního okolí. Účastníci vytvářejí skupiny z řad svých přátel a známých.

Graf 2

Zaměstnání

Zdroj: vlastní šetření

V hlavní sezóně přijíždějí návštěvníci, kteří zde tráví dovolenou a lidé z nejbližšího okolí (viz graf 3). Nejvíce dotázaných respondentů pocházelo ze Středočeského kraje - 24 respondentů. Dále pak byl hojně zastoupený pardubický, moravskoslezský, jihočeský kraj a kraj Vysočina. Z ostatních krajů pocházeli návštěvníci už v menší míře, byly to menší skupinky vodáků na dovolené. Vzdálenost a doprava do místa začátku dovolené jsou také velmi důležitými faktory, a tak návštěvníci vybírají místo podle svých možností.

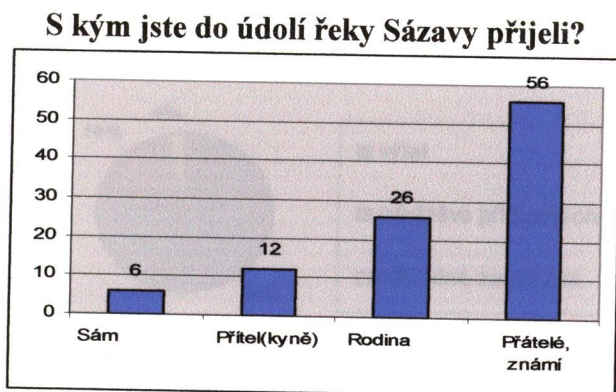
Graf 3

Zdroj: vlastní šetření

Z hlediska organizace převládá individuální (tedy i menších skupinkách) cestovní ruch nad organizovaným. Návštěva tohoto území a sjíždění řeky je v době prázdnin společenskou záležitostí a dotázaní sem proto přicházejí nejčastěji v neformálních skupinách. Je to patrné z grafu 4, kde je názorně vidět, že návštěvníci přijíždějí převážně v doprovodu přátel a známých nebo rodiny. Celkem 56 dotázaných navštívilo území v doprovodu přátel a známých, 26 v doprovodu rodiny, 12 v doprovodu přítele či přítelkyně a 6 respondenti přijeli sami.

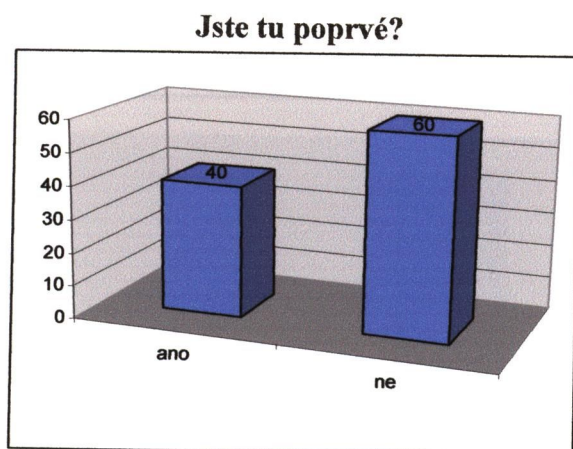
Graf 4

Zdroj: vlastní šetření

Téměř polovina z dotazovaných respondentů, tvoří návštěvníci, kteří již v minulosti tuto oblast navštívili (viz. graf 5). Celkem 60 z dotazovaných již zde byli, ale rozhodli se jej navštívit opětovně. 40 z dotazovaných Horní Posázaví navštívilo poprvé. Opětovná návštěvnost u sjíždění řeky může být zapříčiněna i tím, že podmínky a průtok nemusí být vždy stejný a jedná se tak o nové zážitky ve stejném prostředí.

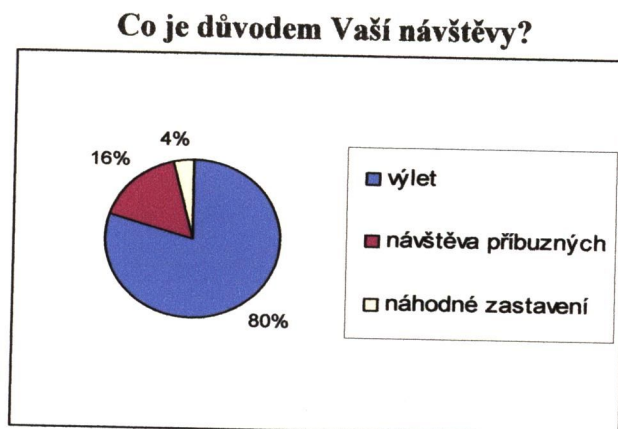
Graf 5

Zdroj: vlastní šetření

Jak ukazuje graf číslo 6 důvodem jejich návštěvy je především výlet (80 dotazovaných, tj. 80%), tedy se rozumí předem naplánovaná dovolená s určitým cíle. 16 respondentů se zastavilo u příbuzných a v rámci návštěvy uskutečnili výlet do okolí, 4 dotazovaní pouze kolem projížděli a náhodně se zastavili na odpočinek.

Graf 6

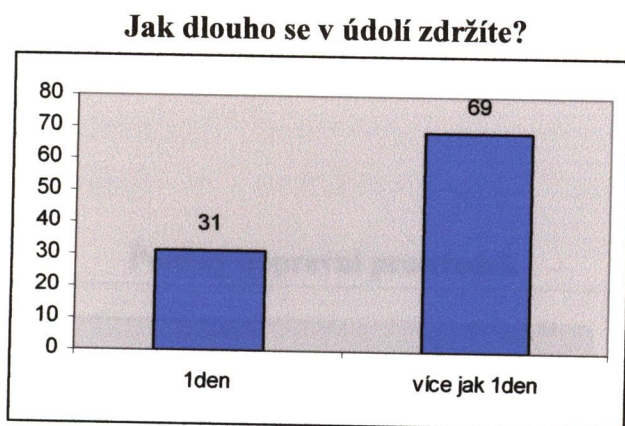

Zdroj: vlastní šetření

Návštěvníci převážně jezdí na dlouhodobější výlety (graf 7). Ze 100 dotazovaných odpovědělo 69, že v údolí řeky Sázavy zůstanou více jak 1 den, 31 dotazovaných mělo pouze jednodenní výlet. Sjíždění celé řeky Sázavy zabere zkušeným vodákům 4 – 5 dnů, avšak se musí počítat z přestávkami u kiosků a občerstvení.

S grafem 7 souvisí i následující otázka „Hodláte využít zdejších ubytovacích služeb?“ Na tuto otázku převážná většina respondentů, kteří se zdrží více jak 1 noc, odpověděla ano, jen 2 osoby se ubytovávají mimo region a ráno se opět vracejí.

Graf 7

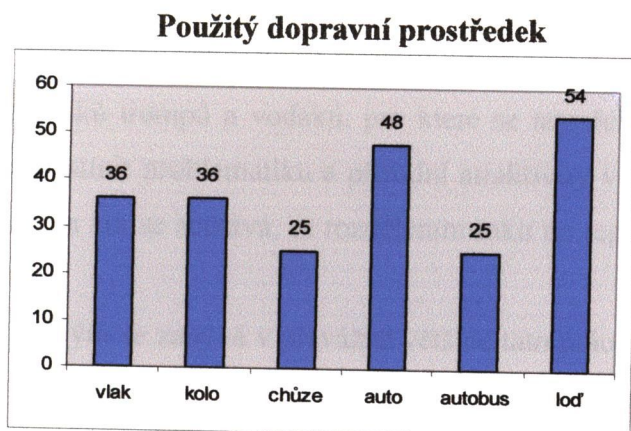
Zdroj: vlastní šetření

Na otázku „Hodláte využít zdejších stravovacích služeb?“ odpověděla naprostá většina ano.

Zhodnocení dopravních služeb

Jedním z nejčastějších typem dopravy je osobní doprava automobilem, jak je patrné z vlastního dotazníkového šetření (viz.graf 8) automobilem se dopravila většina dotazovaných respondentů. Jelikož dotazníkové šetření bylo řešeno v místě kotviště lodí a mnoho vodáků pokračovalo v cestě, nejvíce používaný dopravní prostředek byla loď. Dalším nejčastějším druhem dopravy je kolo (viz. kapitola cyklistik) a vlak, tedy Posázavský pacifik s kombinací pěší chůze.Využívaná je ale i autobusová doprava. Druhy dopravy se často doplňují a většina respondentů neodpověděla pouze jedním druhem dopravy. S četností dopravního spojení byla převážná většina spokojena.

Graf 8

Zdroj: vlastní šetření

Výsledky z otevřených otázek:

Na otevřené otázky odpovídali respondenti různě. Jelikož bylo šetření prováděno ve veřejném tábořišti Stvořidla, dotazovaní chtěli navštívit zajímavosti v okolí jako jsou města Ledeč nad Sázavou, Světlá nad Sázavou, Havlíčkův Brod a v těchto městech navštívit některé památky.

Na otevřené otázky „Co se Vám zde líbilo a nelíbilo,“ byly odpovědi podobné. Respondentům se líbila příroda, restaurační zařízení, kulturní památky. Nelíbilo se jim nedostatek a nečistota vody, nedostatek odpadních košů a znečištění lesů kolem řeky.

6. Závěr

Cílem práce bylo zcharakterizovat přírodní atraktivitu v údolí řeky Sázavy.

Sázava je nejdelším přítokem Vltavy. Pramení ve Žďárských vrších a proudí směrem na západ až k městu Davle, kde se stává součástí Vltavy. O prameni Sázavy se vedly dlouho spory, ale nakonec se historikové a vědci shodli na označení pramene, a sice označili za pramen Stružný potok, tekoucí do Velkého Dářka. Na své cestě dlouhé 224,6 km prochází řeka několika lokalitami z dosud nenarušenou nebo jen málo poškozenou přírodou. Tato území se vzácnou faunou a flórou jsou v převážné většině zahrnuta do chráněných území přírody. Některé jsou většího rozsahu, jako je přírodní park Melechov a Střed Čech. Jiné zvláště chráněné se vykytují v bezprostřední blízkosti řeky. Leží na turistických trasách, a proto zde platí výrazná omezení vztahující se k turistickému ruchu a k rekreaci. Jedná se o přírodní rezervace Stvořidla, přírodní rezervaci Čížov a národní přírodní památku Medník.

O řece Sázavě již bylo napsáno mnoho publikací. Ať už to jsou publikace odborné, či vydané úryvky ze zápisků trampů a vodáků, pro které se tato řeka stala jakýmsi symbolem. Popsat nebo alespoň nastínit problematiku a přírodní atraktivitu v celém rozlehlém údolí řeky by bylo velmi obsáhlé, a tak se setkává, se rozdělením toku na regiony Horní, Střední a Dolní Posázaví.

Horní Posázaví, kterým se zabývá v převážné většině tato práce, se rozprostírá od pramene až po město Ledec nad Sázavou. Střední pak mezi městy Ledec nad Sázavou až Zruč nad Sázavou a Dolní Posázaví od města Zruč nad Sázavou až po soutok s Vltavou u města Davle.

Přírodních atraktivit využívaných jako destinace cestovního ruchu je v oblasti Horního Posázaví dostatek. Atraktivitou číslo jedna je samozřejmě řeka sama. Jedná se bohužel o sezónní rozvoj cestovního ruchu, neboť návštěvníci jsou tvořeny převážně z řad vadáků, trampů a sportovních rybářů. Pro ty kteří se zajímají spíše o kulturní dědictví národa se naskýtá mnoho možností k návštěvě historických měst, hradů a zámků.

Dopravní spojení, jak vyplynulo z dotazníkového šetření je dostatečné. Velkou roli hraje individuální přeprava osobními automobily, ale značný podíl na přepravě má i železniční doprava. Významnou lužbou je zde přeprava lodí ve speciálních vagónech. Jiná možnost pro vodáky jak dopravit loď, je pouze vlastní doprava nebo mohou využít služeb místní půjčovny lodí.

Stravovacích a ubytovacích služeb je dostatek, jak vyplynulo z dotazníkového i vlastního šetření. Kvalita odpovídá ceně. Jedná se pouze také o sezónní záležitost a v zimních kdy občerstvení podél vody neprofitují, je většina z nich uzavřena.

Důležitým bodem práce bylo dotazníkové šetření prováděné na místě veřejného tábořiště Stvořidla. Z něj se vytvořil profil typického návštěvníka a jeho přání, doporučení a záliby. Tento region a v podstatě celé údolí řeky Sázavy je jedním z romantických míst české republiky se spoustou přírodních krás a úkazů, a právě proto by se mělo dbát na rozvoj cestovního ruchu v souladu se životním prostředím. Stačí jen popřát daným regionům mnoho úspěchů a aby se k nim účastníci cestovního ruchu rádi vraceli.

7. Summary

The target of this essay is a description of attractive nature in Sazava river valley.

The Sazava river is the longest affluent of the Vltava river. The source is placed in Zdarske hills and flows on the west, up to Davle town, where is connected to the Vltava river.

For a long time was not clear where real source of Sazava is placed. As a definitive source was marked stream called Struzny which flows to the Velke Darko pond. The length of Sazava river is more then 224 kms and flows through a few locations with unaffected or only a little affected nature. These places with rare fauna and flora are mostly pronounced as a protected areas. The examples of bigger protected areas: Melechov National Park and Stred Cech. Anothers specially protected areas are placed directly in river-basin of Sazava river. Stvoridla Nature Reservation, Cizov Nature Reservation and Mednik Nature National Monument are placed on tourist zones so the important restrictions for tourism must be used in these locations in order to protect nature.

About Sazava river have been already written many books. Some of them have been written by scientists but some books have been written by tramps and people doing canoing, for which is river very popular as well. To describe nature in whole length of river would be a very long research so the river is separated to the three mains regions. These are: Horni Posázaví, Stredni Posázaví and Dolni Posázaví. This essay mainly contains information about Horni Posázaví. This part of Sazava river begins from the source and ends in Ledec nad Sazavou town. Stredni Posázaví continues from Ledec nad Sazavou to Zdar nad Sazavou town and last part of river is called Dolni Posázaví.

In Horní Posázaví part is possible to find a lot of tourist destinations. Unfortunately these destinations are used only in during summer and partly during spring and autumn. Visitors are mainly consists of tramps, fishermen and tourists using river for a canoing.

According to the answers in questionnaire is transport connection on very good level. Of course a lot of tourists use a individual transport by cars but the train is very popular transport conveyor as well. Specially transport of canoes is done mainly by train. There is also possible to rent a canoe in local canoe-house.

Very important point of this essay is a questionnaire which was filled by tourists in Stvoridla camping side. In this questionnaire we can find the wishes, requirements and hobbies of visiors who come to Sazava river. All valley is full of beautiful nature so we should keep here controllable development of tourism. On the end I wish to all three regions many success.

8. Seznam literatury

- Hosnedl J.: Lexikon turistických zajímavostí A-Z, průvodce na cesty, 3. vydání, Praha 1990
Čertík J.: Cestovní ruch, Praha 2001
Vlček V. a kol.: Zeměpisný lexikon ČSR, Vodní toky a nádrže 1. vydání, Praha 1984
Král M. a kol.: Československá turistika, Praha 1988
Čech J.: Malá encyklopedie cestovního ruchu, Praha 1998
Zouplna O.: Sázava, Praha 1965
Jančar v.: Na lodi křížem krážem po Čechách a Moravě, Havlíčkův Brod 2004
Frejová K. a kol.: Výlety, Praha, Nakladatelství Lidových novin 2002
Ludvík M.: Dolní Posázaví, Praha, Olympia 1980
Novák I.: Sázava, Vizovice, SHOCart 2002
Orieška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999
Kubišta, A.: Sázava Horní, Praha 1974
Pleva, F.: Sázava milovaná, Pelhřimov 2005
Horák, m.: Posázaví, Mladá Boleslav 2005
Ryglová, K.: Cestovní ruch, Brno 2005

Internetové stránky:

www.czecot.com
www.czechtourism.cz
www.czso.cz
www.ledecns.cz
www.bisport.cz
www.muhb.cz
www.svetlans.cz
www.zdarns.cz

Ostatní:

Turistická mapa Posázaví, Mladá Boleslav 2005
Turistická mapa Českomoravská vrchovina, Vizovice 2005
cykloturistická mapa Posázaví – Posázavská cyklotrasa, Vizovice 2005

9. Seznam příloh

Příloha č. 1 – vzor dotazníku

Příloha č. 2 – cykloturistická mapa „Posázavská cyklotrasa“

Příloha č. 3 - řeka Sázava

Příloha č. 4 – místa určená k rozdělování ohňů

Příloha č. 5 – jez ve Světlé nad Sázavou

Příloha č. 6 – trať Posázavského pacifiku

Příloha č. 7 – přírodní rezervace Stvořidla

Příloha č. 8 – Ledec nad Sázavou

Katedra cestovního ruchu
Zemědělská fakulta JU

DOTAZNÍK

Dobrý den, jmenuji se Jan Flegr. Jsem studentem Jihočeské univerzity, Zemědělské fakulty, katedry cestovního ruchu. Ve své bakalářské práci se věnuji údolí řeky Sázavy zvláště pak přírodním atraktivitám v cestovním ruchu.

Mohu Vás požádat o zodpovězení několika otázek? Zabere to jen pár minut a pro mou práci je to zásadní.

Pohlaví:

☐ Muž ☐ Žena

Věk:

☐ do 18 let ☐ 41-50
☐ 19-30 ☐ 51-60
☐ 31-40 ☐ 61 a více

Kraj z kterého pocházíte:

☐ Praha
☐ Středočeský
☐ Plzeňský
☐ Karlovarský
☐ Ústecký
☐ Jihočeský
☐ Pardubický
☐ Královehradecký
☐ Liberecký
☐ Moravskoslezský
☐ Olomoucký
☐ Zlínský
☐ Vysočina
☐ Jihomoravský

Zaměstnání:

☐ Státní zaměstnanec ☐ Student ☐ Nezaměstnaný
☐ Podnikatel ☐ Důchodce

S kým jste údolí řeky Sázavy navštívil:

☐ Sám
☐ Přítel(kyně)
☐ Rodina
☐ Přátelé, známí

Jste tu poprvé:

☐ Ano ☐ Ne – pokudlikáté _____

Co je důvodem vaší návštěvy:

- ☐ Výlet
☐ Návštěva příbuzných
☐ Náhodné zastavení

Jak dlouho se v údolí Sázavy zdržíte:

- ☐ 1 den
☐ více jak 1 den

Hodláte využít zdejších ubytovacích služeb

- ☐ Ano ☐ Ne

Hodláte využít zdejších stravovacích služeb

- ☐ Ano ☐ Ne

Jakého dopravního prostředku jste využili:

☐ Vlak	☐ Kolo	☐ Chůze
☐ Auto	☐ Autobus	☐ Lod'

Byl(a) jste spokojen(a) s četností dopravního spojení:

- ☐ Ano ☐ Ne

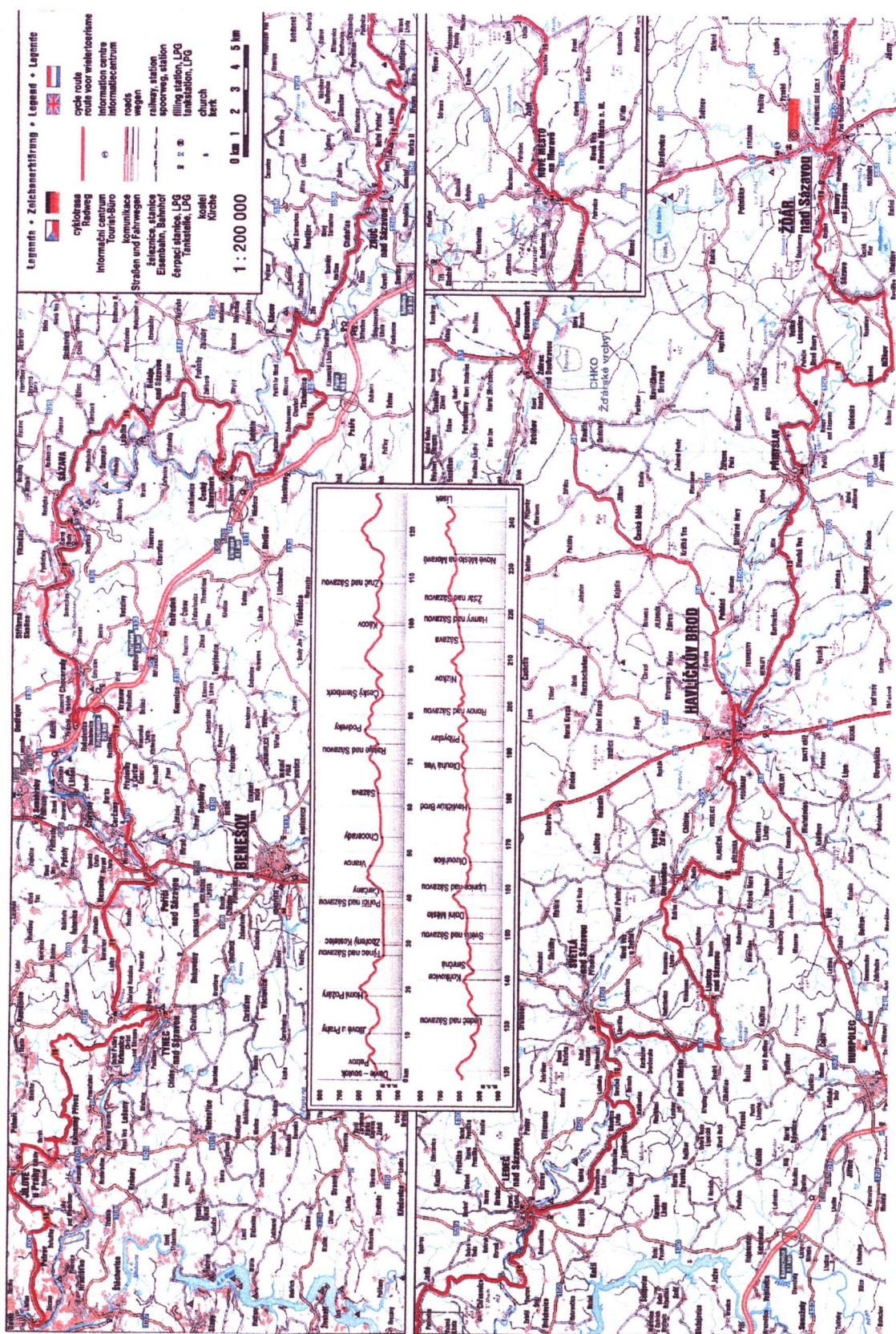
Hodláte navštívit ještě jiné atraktivity této lokality

Co se Vám zde líbilo

Co se Vám zde nelíbilo

Děkuji Vám za Váš čas a Vaší ochotu

Příloha č. 2 – Posázavská cyklotrasa

Zdroj: cykloturistická mapa
Posázaví – posázavská cyklotrasa, Vizovice 2005

Příloha č. 5 – jez ve Světlé nad Sázavou (vpravo čínský altánek)

Zdroj: vlastní foto

Příloha č.6 – trať Posázavského pacifiku

Zdroj: vlastní foto

Příloha č. 7 – Přírodní rezervace Stvořidla

Zdroj: vlastní foto

Příloha č. 8 – Ledec nad Sázavou (hrad, kostel sv. Petra a Pavla)

Zdroj: vlastní foto

Rozsah práce:

30 - 40 stran

Rozsah příloh:

dle potřeby

Forma zpracování bakalářské práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

- Horner, S., Swarbrooke, J.: Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Praha: Grada, 2003.
Hudečková, H., Kučerová, E., Kříž, L.: Metodologie sociologického výzkumu pro nesociology. ČZU Praha, 2004.
Királová, A.: Marketing destinace cestovního ruchu. Praha: Ekopress, 2003.
Kopp, J. et al: Úvod do regionálního výzkumu. ZČU Plzeň, 2001.
Mariot, P.: Geografie cestovního ruchu. Bratislava: Academia, 1983.
Vlček, V. a kol.: Zeměpisný lexikon ČSR - Vodní toky a nádrže. 1. vydání. Praha: Academia, 1984.

Vedoucí bakalářské práce:

RNDr. Blažena Gehinová
Katedra cestovního ruchu

Datum zadání bakalářské práce:

15. března 2005

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. dubna 2006

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

**JHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**
studijní oddělení
VANČUROVA 2904 390 01 TABOR

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. března 2005

Na tomto místě bych chtěl poděkovat paní RNDr. Blaženě Gehinové za vedení a odborné rady při zpracovávání této bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat pracovníkům informačního centra Ledec nad Sázavou za poskytnutí potřebných informací.